

Examples of Art Activities in Children's Rights Teaching*

Maide Şila TİFTİKÇİ**

Abstract. This study aims to explain sample artistic activity designs in children's rights teaching. To this end, art activities related to children's rights teaching have been prepared. These activities were designed in 2018 and refer to the social studies curriculum (2018). It was considered that the activities were to be suitable for 5th-grade students. The activities consist of sculpture work, poetry writing, role-playing, poster design, book cover design, music and creative writing. The scope of the art activities is defined by the Convention on the Rights of the Child (UN). Using a qualitative research approach, relevant literature and documents were reviewed. Children's rights teaching supported by art activities enriches learning processes with experiential, interactive, and aesthetic elements while offering individual and social contributions. Based on this, making learning environments compatible with art activities prepares the ground for creating rich learning environments by supporting students' learning experiences through doing and experiencing, their active participation, and their creativity skills. Recommendations for integrating children's rights teaching into artistic and literary content were made and it is believed that the activities can be developed and enriched with examples and interdisciplinary studies for practitioners.

Keywords: Teaching children's rights, art activities, human and children's rights.

How to cite: Tiftikçi, M. Ş. (2025). Çocuk hakları öğretiminde sanat etkinlikleri örnekleri. *Journal of Children's Literature and Language Education*, 8 (2), 261-284.

*This study is based on the master's thesis entitled "Views of the fifth grade students related with the awareness on children's rights", which was completed in 2018 and by the author under the supervision Assoc. Prof. Dr. Abdullah BALCIOĞULLARI and supported by Çukurova University's Scientific Research Projects (BAP) unit as part of project no. 7919.

** Çukurova University, Faculty of Education, Department of Social Studies Education, Adana, Türkiye; stiftikci@cu.edu.tr

Çocuk Hakları Öğretiminde Sanat Etkinlikleri Örnekleri *

Maide Şila TİFTİKÇİ**

Öz. Bu çalışmanın amacı çocuk hakları öğretiminde örnek sanatsal etkinlik tasarımlarını açıklamaktır. Bu amaçla çocuk hakları öğretimiyle ilgili sanat etkinlikleri hazırlanmıştır. Bu etkinlikler, 2018 yılında tasarlanmış; 2018 yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı referans alınmıştır. Etkinliklerin 5.sınıf öğrencileri için uygun olduğu düşünülmektedir. Etkinlikler heykel çalışması, şiir yazma, rol oynama, afiş tasarlama, kitap kapağı tasarlama, müzik ve yaratıcı yazma çalışmalarından oluşmaktadır. Sanat etkinliklerinin kapsamını, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (Birleşmiş Milletler) oluşturmaktadır. Araştırma nitel araştırma yaklaşımıyla tasarlanmıştır. Konuyla ilgili literatür ve dokümanlar incelenmiştir. Sanat etkinlikleriyle desteklenen çocuk hakları öğretimi; öğrenme süreçlerini deneyimsel, etkileşimsel ve estetik öğelerle zenginleştirirken bireysel ve toplumsal katkılar sunmaktadır. Öğrenme ortamlarını sanat etkinlikleriyle uyumlu hâle getirmek; öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenme deneyimlerini, aktif katılımını yaratıcılık becerilerini destekleyerek zengin öğrenme ortamlarının oluşturulmasına zemin hazırlamaktadır. Bu çalışmada, çocuk hakları öğretiminin sanatsal ve edebi içeriklere entegre edilmesine ilişkin öneriler sunulmuştur. Bu sanat etkinlikleri geliştirilebilir olmakla birlikte uygulayıcılar için örnek oluşturması, disiplinler arası çalışmalarla zenginleştirilmesi düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Çocuk hakları öğretimi, sanat etkinlikleri, insan ve çocuk hakları.

*Bu çalışma Doç. Dr. Abdullah BALCIOĞULLARI danışmanlığında, yazar tarafından 2018 yılında tamamlanan Çukurova Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) birimi tarafından 7919 numaralı çalışma ile desteklenen "Sosyal bilgiler beşinci sınıf öğrencilerinin çocuk hakları farkındalığına ilişkin görüşleri" başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

** Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü, Adana, Türkiye; stiftikci@cu.edu.tr

1. Giriş

Sanat bir yönüyle insanın var oluşundaki temel unsurlardan biridir. Bu bağlamda Tolstoy (2019), insanların fikirlerini ve hislerini sanat aracılığı ile başka insanlara iletiildiğini, geçmiş ve geleceği kapsayan bir iletişimin olduğundan söz etmektedir (Tolstoy,2019). Sanat; hayal gücü, yaratıcılık, estetik beğeni haz duygusu gibi unsurları içinde barındıran bir olgu olarak genel bir ifadeyle tanımlanmaktadır (Küçüktepepınar, 2014).

Cevizci (2017), sanatın insan faaliyetleriyle ilişkili olduğunu ve bu faaliyetlerin, ilk kez Aristoteles tarafından sınıflandırıldığını belirtmiştir. Ayrıca sanatın;

- ✓ Anlama, öğrenme veya bilme (*theoria*),
- ✓ Eylemi gerçekleştirme (*praksis*)
- ✓ Yeni bir şeyin üretimi (*poiesis*) olmak üzere üç kategoriden oluştuğunu ifade etmiştir.

Bu bakış açısına göre, zanaat; insanın maddî kaygılar yoluyla işe yarar bir şey üretme amacını oluştururken; estetik değere sahip bir ürün meydana getirme çabasından ötürü üretim faaliyetinde bulunması sanatı işaret etmektedir. Sanat, “temel işlevi güzeli meydana getirmek, güzellik yaratmak olan öznel faaliyet” tir (Cevizci, 2017). Bu tanıma dayanarak sanatın anlama, öğrenme veya bilme faaliyeti (*theoria*) ile ilişkisi olması sanatın eğitsel yönünü vurgulamaktadır. Burada üzerinde durulması gereken nokta bu ilişki nasıldır veya sanatın nasıl bir pedagojik rolü olduğu sorusudur.

Sanatın doğasında anlam oluşturma ve üretim süreçlerini desteklemek vardır. Bu sayede sanatla üretilen bu birikim eğitim yoluyla bireylere yansır. Bu yansıma dönüştürücü bir etkiye de sahiptir. Sanatın, bireyin estetik ve bilişsel gelişimindeki önemi bilinmektedir ve sanat yoluyla yapılan öğretim etkinlikleri bireylerin holistik gelişimlerine katkı sağlamaktadır (San, 1982). Sanatla yetişen bir bireyin olaylara ve olgulara çok boyutlu yaklaşması, güzel ve estetik beğeni yargılarını oluşturmaya, açık fikirli, tolerans sahibi ve yaratıcı, üretici, sorun çözebilme becerilerine sahip, toplumsal sorunlara duyarlı bir birey özelliklerini kazanması mümkün görülmektedir (San, 1982). Ortaokul 7.sınıf öğrencileri özelinde yapılan çalışmaya göre; sanat yoluyla yapılan öğretiminin, öğrencilerin estetik bakış açılarını geliştirmede rol oynadığı (Demirel, 2018); sanat eğitiminin bir parçası olan sanat eleştirisi yönteminin, erken dönemlerden itibaren öğretim programlarına dâhil edilmesinin öğrencilerin estetik algı ve beğenilerinin gelişimini desteklediği öne sürülmektedir (Tuna, 2007). Bu kapsamda, insan hakları eğitiminin bir parçası olan çocuk hakları öğretiminde, birer özne olarak çocukların haklarını sanat yoluyla öğrenmelerinin, bütünsel gelişim alanlarına katkı sunması beklenmektedir. Sanatın doğasından kaynaklanan eleştirel ve yaratıcı düşünme ile çocuk hakları alanına ait soyut nitelikte görülen konular somut hâle gelmektedir. Bu nedenle, bu çalışma özelinde çocuk hakları öğretiminde sanatsal etkinliklerden nasıl yararlanılabileceği sorusu araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır. Bu probleme yönelik çocuk hakları öğretimi için örnek sanat etkinlikleri tasarlanmıştır. Bu etkinlikler arasında kitap kapağı

tasarlama, yaratıcı yazma çalışmaları (şiir ve müzik etkinlikleri), canlandırma etkinlikleri, resim çizme, heykel yapma, müzik etkinlikleri yer almaktadır.

1.1. Kavramsal Çerçeve

Bu kısımda genel olarak insan hakları kavramına, bu kavramın çocuk haklarıyla ilişkisine değinilmiştir. Ayrıca çocuk hakları eğitim-öğretim süreci ve bu noktada sanat etkinliklerinin rolü açıklanmıştır.

1.2. Çocukluk, Çocuk Hakları Eğitimi-Öğretimi ve Sanat

Geniş bir kapsamı olan insan hakları kavramı, insanın sadece insan olmasından kaynaklanarak insanı bir bütün olarak geliştirmeyi, değerini korumayı içeren bir kavramdır, temelinde insanın onurunu koruma ve bunu güvenceye alan haklar bulunmaktadır (Gülmez, 2001). Kuçuradi (1999) ise insan hakları üzerine tartışmaların olduğunu ve bu hakların bütün insanlığa ait ortak değerleri kapsadığını ifade etmiştir. Bu bağlamda, insan hakları herhangi bir zamana ve yere bağlı olmadan, dokunulamaz olma çerçevesinde varlığını sürdüren bir niteliktedir ve bu yönüyle insan hakları; cinsiyet, din, etnik köken, ırk, renk gibi ayrımlara dikkat edilmeden herkes için geçerli, evrensel ve hakların bir bütünü olarak anlaşılmaktadır (Kara, 2013).

İnsan haklarının doğuştan ve evrensel nitelikteki bu yönünden hareket ederek çocuklara bu bakış açısıyla yaklaşma gerekliliği doğal olarak ortaya çıkmaktadır. Çocukların insan hakları fikrinin temelini, çocukluğun keşfine dayandırmak olasıdır. Tarihsel süreçte rönesans ve hümanizm düşünceleri “birey”i merkeze koyan (Güven, 2019) bir anlayışı vurgulayarak “ilk günah öğretisi” veya insanların doğuştan kötü olduğu fikrini değiştiren bir kırılma anına neden olmuştur. Tarihsel evrilme ile çocukların yetişkinliğin küçük bir kopyası olmadığı fikri de yaygınlaşmaya başlayarak çocuk ve çocukluğun özel bir alan olarak yer almasına olanak tanımıştır. Bir başka anlatımla Erbay’ın (2013) ifade ettiğine göre, çocukluk bir bakıma yeni bir keşif gibidir. Bu keşiften önceki zamanlarda çocuk, yetişkin bireylerin bir küçük hâli olarak düşünülürken modern dönemde ise çocuk, birey olarak daha özerk bir konuma gelmiştir. Bu kapsamda, modern çocukluk paradigmasının asıl ifade ettiği durumu daha detaylı olarak değerlendirildiğinde bireylerin gelişiminin ilk safhasının fark edilip buna da “çocukluk” adı verildiği belirtilmiştir (Akbaş ve Atasü Topçuğlu, 2009). Bu özel alan içerisinde çocuk ve eğitim temasına ilişkin Rousseau’nun çocuğun doğasına ilişkin fikirleri (Rousseau, 2019), Pestalozzi ve sonraki dönemlerde Dewey’nin eğitim felsefesi, çocuk ve pedagojiye dair farklı bir bakış açısı sunmuştur. Çocukluk fikrine yönelik bakışta ve dönüşümde yaşanan gelişmeler, çocuk haklarına dair felsefi ve pedagojik bir bakış açısının sunulmasına destek olduğunu göstermektedir. İnsan hakları ile çocuk hakları arasında organik bir bağdan söz etmek mümkündür. İnsan haklarının bir kolu olan çocuk haklarının, üçüncü kuşak haklar kapsamında şekillendiği, bunda çocukluk döneminin, yetişkinlikten ayrı tutulması ve insan hayatındaki öneminin fark edilmesinin etkili olduğu düşünülmektedir (Erbay, 2013).

Çocukların korunması düşüncesi, on beşinci yüzyılın sonlarına doğru Vives tarafından eğitsel açıdan belirtilmiş olup (Morsier, t.y., akt. İnan, 1968) tarihsel süreçte çocukların korunması konusunda kurumsallaşmanın olmasına yönelik ilk fikrin on dokuzuncu yüzyılın sonlarında Jules de Jeune tarafından oluşturulduğu belirtilmiştir (Cansız, 2024). Çocuk hakları ile ilgili tarihsel süreçte çeşitli anlaşmaların bulunmasına ek olarak çocuk haklarını hukuki anlamda teminat altına almak, uluslararası bir boyutta yer almasını sağlamak amacıyla Birleşmiş Milletler tarafından *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme* 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilmiş ve 193 devlet tarafından imzalanmıştır Türkiye ise bu sözleşmeyi 1994'te onaylayıp 1995'te yasal olarak yürürlüğe girmiştir (Akyüz, 2016). Sözleşmenin ana prensipleri arasında; on sekiz yaşına kadar tüm insanların çocuk olarak kabul edildiği, çocuklar arasında hiçbir ayırım gözetilmediği; çocukların yaşama, gelişme haklarına uygun bir şekilde yetişmesi gerektiği; çocukların kamusal alana katılabileceği, düşüncelerini-görüşlerini ifade edebileceği ve buna gereken özenin gösterilmesi; çocuğun hayatında ailenin önemli bir yeri bulunduğu; çocuğun yüksek yararının dikkate alınması vurgulandığı noktalar fark edilmiştir (Akyüz, 2016; Kiye, 2016; Müftü, 2001; United Nations Children's Fund [UNICEF], 2018). Sözleşmenin hedefi ise bu prensiplerin ışığında çocukların yaşama, gelişme katılım, korunma haklarının uygulanmasına yardımcı olmak; çocukları her türlü kötü durumlardan, yaşantılardan uzak tutmak ve bu konuda uluslararası boyutta genel çerçeve oluşturmak şeklinde ifade edilmiştir (Akyüz, 2016).

UNICEF için hazırlanılan çalışmada, Birleşmiş Milletlerin Çocuk Fonu'nun yükümlülüklerinin; çocuk haklarını korumak onların temel ihtiyaçlarını gidermek, çocukların kendi içlerinde taşıdıkları gücün geliştirilmesini sağlamak olduğu değerlendirilmiştir (Hodgkin ve Newell, 2003). Krappmann (2006), çocuk haklarıyla insan hakları arasındaki ilişkiyi Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye dayanarak yorumlamıştır ve çocuk hakları ve insan hakları eğitiminin birbirine bağlı olduğunu bu bağlılığın ilkinin, insan hakları eğitiminin bir çocuk hakkı ve ikincisinin ise aralarında daha içkin bir ilişkinin olması olduğu ileri sürmüştür. Bu bağlamda, çocuk hakları eğitimi bireylerin yurttaş olma süreçleri ile bağlantılıdır. Başka bir ifadeyle öğrencilerin eğitim süreleri boyunca haklarını bilen bireyler olarak yetişmesi, geleceğin iyi vatandaşlarının şekillenmesinde etkili olmaktadır (Demirezen, vd., 2013). Geleceğin yurttaşlarının yetiştirilmesinde özne olan "çocuk" ve "çocukluk" kavramını vurgulamak bu bakımdan önem kazanmaktadır. Bu kapsamda toplumun en küçük bireyi olan çocuğun çocukluk dönemini etkili, verimli geçirmesi hem kendi gelişimi hem de toplum açısından dikkat edilmesi gereken bir konu olmakla birlikte çocuğun bilişsel, duyuşsal sosyal, ahlaki gelişim evrelerini sağlıklı bir şekilde tamamlaması için yine aynı özeni göstermeyi gerektirmektedir (Akyüz, 2016). Çocukluk, insan haklarını ve bununla ilgili yaşantı oluşturulmasının başlamasında en uygun zaman dilimidir (Flowers, 2010).

Genel olarak insan hakları eğitiminin çok boyutlu amaçları, bu dönemdeki çocuklara soyut olmayan bir şekilde, toplum, aile ve bireysel ilişkiler çerçevesinde aktarılması önemlidir. İnsan hakları eğitimi insan haklarına dair bilgi, değer ve becerilerin geliştirilmesini kapsayan bir öğrenme olarak tanımlanmaktadır (Flowers, vd., 2000).

İnsan hakları eğitimi, birçok bağlamda temel kavramların, uluslararası sözleşmelerin, belgelerin aktarılması olarak düşünülmesine rağmen etkili bir insan hakları eğitimi, bilişsel bir düzeyde sınırlanamaz ve etkili bir insan hakları eğitimi sorgulamayı ve harekete geçmeyi de desteklemektedir (Çayır, 2002). İnsan hakları eğitimi hak ihlallerine karşı çıkma, önleme ve hakların savunulmasında, toplumsal adaletin, iş birliğinin, dayanışmanın sağlanmasında, hakkını bilen ve koruyan bireylerin yetişmesi gibi pek çok noktada etkili olduğundan önemli bir konumda bulunmaktadır (Öcal, 2016).

Buradan hareketle, insan hakları eğitiminin bir parçası olan çocuk hakları eğitimi ve öğretiminin amacı çocuklara insan haklarına saygı gösteren, demokratik ilkelerin ışığındaki bir kültürü oluşturma ve bunu temel alarak gerekli tutum, beceri, bilgi ve değerlerin aktarımı olarak tanımlamak mümkündür (Uçuş, 2013). Belirlenmiş amaçlara ulaşmada yapılacak eğitsel etkinliklerin de önemi büyüktür. Bu kapsamda insan hakları eğitiminin nasıl bir yöntemle yapılması gerektiği konusunda Yeşil (2004), sadece insan haklarıyla ilgili kavramların öğretilmesine ek olarak bunun öğrenciyi aktif kılacak etkinliklerle de desteklenmesinin uygun olduğunu belirtirken bu eğitimin demokrasi kültürü içinde olgunlaşmasını vurgulamıştır. Kepenekçi (2000) insan hakları eğitiminde örnek olay, drama tartışma, sorun çözme, beyin fırtınası gibi yöntemlerin kullanılabileceğini belirtirken disiplinler arası bir şekilde de eğitimin gerçekleştirilebileceğini ifade etmiştir. Örneğin, tarih edebiyat ve dil, coğrafya, fen ve matematik, vatandaşlık, beden eğitimi ve spor gibi derslerden yararlanılmasına ek olarak bir de insan hakları eğitiminde resim ve müzikten de yararlanılabileceğini eklemiştir. Sanatsal etkinlikler öğretim süreçlerine dâhil edildiğinde öğrencilerin psikomotor, bilişsel ve duyuşsal gelişim alanlarının pekiştirilmesi mümkün olmaktadır (Kurt ve Koçak, 2025). Örneğin, fen bilimleri öğretimi ile sanatsal etkinliklerin ilişkilendirildiği derleme çalışmasında (Kurt ve Koçak, 2025), sanat etkinliklerinden fen bilgisi öğretiminde nasıl yararlanılabileceği ve bu durumun nasıl katkı sağlayacağı ifade edilmiştir.

İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersi özelinde Web 2.0 araçlarıyla desteklenen yaratıcı drama uygulamalarının yer aldığı çalışmaya göre (Üçel ve Karagözoğlu, 2024); deney ve kontrol grubu arasında akademik başarı açısından anlamlı farklılıkların bulunduğu; yaratıcı drama etkinliklerine katılımcılar tarafından ilgi gösterildiği ve Web 2.0 araçlarıyla bütünleştirilen yaratıcı drama uygulamalarının, ilgili derse yönelik akademik başarıyı artırmada ve olumlu tutum geliştirmede katkısı olabileceği belirtilmiştir (Üçel ve Karagözoğlu, 2024). Bu bağlamda, sanat etkinlikleri yoluyla duyarlılık, bilinç ve farkındalık oluşturulmakta (Mercin, 2016), insan varlığı için sanatın önemli bir değer olması ve “özgür oyun” niteliği taşıması (San, 2010), sanatın eğitim durumlarına entegre edilmesi sanatın eğitim durumlarıyla yakın bağlantısına işaret etmektedir. Sanat eğitimi sadece bireyin duyuşsal gelişimini vurgulamaz buna ek olarak sorgulama, düşünme, eleştirme, analiz, sentez, çıkarım yapma ve değerlendirme gibi bilişsel gelişimi de desteklemektedir (San, 2001).

Sanat ve eğitim kavramlarının birbiriyle ilişkisini ifade eden sanat eğitimi, güzel sanatları bütüncül bir şekilde kapsayan okul içi veya okul dışında sürdürülebilen yaratıcı sanatsal

eğitimi şeklinde ifade etmek mümkündür (San, 1982). Sanat eğitimi kapsamına; resim, çizim, grafik, heykel ve mimarlığa ek olarak kullanım sanatları olarak da ifade edilen çömlekçilik, dokuma, sepet örme, marangozluk, dekoratif ve el sanatlarıyla afiş, fotoğrafçılık, sinema gibi plastik ve işitsel sanatlar dâhil edilmiştir (San, 1982). Bu açıdan bakıldığında sanat eğitimi kapsamına sanatın pek çok türüne yer verildiği fark edilmektedir. Bir başka ifadeyle sanat eğitimi, bireyin bütünsel gelişimi içinde estetik kaygı, düşüncelerinin iletilmesini yetenek ve yaratıcılıklarının olgunlaştırılmasını, sanatsal değerlere ilişkin hoşgörülü bir yaklaşımın oluşturulmasını amaçlayan ve herkes için gerekli olan bir eğitim şeklinde de tanımlanmaktadır (Artut, 2013). Modern bir yaklaşımla hazırlanan sanat eğitiminde hedef, bireyin algıları ve duyularından yola çıkarak bütün duygusal ve düşünsel yanını aktif hâle getirerek görsel olarak malzemeye iletişim kurması, yeni düzenleme ve şekillendirmelere erişmesidir (Kurtuluş, 2000).

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 31. maddesinde çocukların kültürel ve sanatsal yaşama katılmaları desteklenirken aynı zamanda sanatsal ve kültürel etkinliklerden eşit bir şekilde yararlanılabilmesi belirtilmektedir. Bu kapsamda sanat eğitimi, ilgili sözleşmeye göre gerekli görülen alanların bir parçasını oluşturmaktadır. Sanat eğitiminin amacının sanatla eğitim olduğu da belirtilmiştir (Yetkin, 1968) ve bu bağlamda, yapılacak işlerin başında çocuğu sanat eserleriyle karşılaştırmak ve daha sonrasında da sanat eseri ile birey arasında varsa engelleri yavaş yavaş kaldırılmasıyla sanat eseri ile birey etkileşiminin sağlanmasına yardımcı olmak şeklinde ifade edilmiştir (Yetkin, 1968).

Sanatı, bir eğitim ortamı olarak değerlendiren ve duyularımızı memnun etmek için yapılan her şeyde bulunduğunu düşünen Read (1956), sanatla eğitimin ortak bir noktada da birleşebileceğini belirtmiştir. "Sanat yoluyla eğitim" kuramında, sanat eğitiminin, eğitimin temeli olduğu tezini ileri sürmüştür (Read, 1956) ve bu varsayım, Platon'un estetik eğitimin temeli olduğu fikrine dayandırmıştır. Read'in sanat yoluyla eğitim kuramında sanat eğitimi, eğitim için bir araç ve eğitimin doğasını bozmayacak şekilde bireylerin duygularının yanında zekâsının da eğitilmesi noktaları amaçları arasındadır (Karayağmurlar ve Tan, 2003). Ayrıca, bu kuramda bireylerin kişisel duruşlarını ve kendilerini özgür bir şekilde ifade edebilmelerini destekleyen, duyguya ve sevgiye dayalı bir eğitim anlayışından söz edilmekle birlikte Read'in bu fikirlerinin J.J. Rousseau ve Locke'un eğitimin doğalcı ve özgürlük ile ilgili düşünceleriyle de paralel olduğu ifade edilmiştir (Karayağmurlar ve Tan, 2003).

1.3. Çocuk Hakları Öğretimindeki Alternatif Örnekler

Çocuk hakları konusu farklı disiplinler ile iş birliğine uygun bir alan olmakla birlikte (Hareket, 2024) demokrasi kültürünün oluşturulmasında, nitelikli vatandaşlık eğitiminde ayrı bir öneme sahiptir (Ersoy, 2012). Gerek çocuk haklarının bir insan hakkı olmasından gerekse geleceğin yurttaşlarının kendi haklarını bilen, uygulayan, ihlallere karşı önlemler alabilen bireyler olarak yetişmesinde, geleceğin şekillenmesinde, demokrasi kültürünün, insan onurunun değerinin devam etmesinde insan hakları, demokrasi ve vatandaşlık eğitimi kilit

konumdadır. Hakların eğitiminin, çocuğun kişiliğinin şekillenmesinde de rolü bulunmakla birlikte bireyin kişisel gelişiminin, haklara özen gösterilmesi konusunda da gerekli olduğu ifade edilmiştir (Uçuş, 2013).

Çocuklar, okul çağına geldiklerinde ailesinden ve çevresinden elde edindiği, deneyimlediği yaşantıları ve birikimleri de yansıtmaktadır. Bu birikimlerin şekillenmesinde çocuğun içinde yaşadığı kültür ve özellikleri, bu kültürle kurduğu iletişim, etkileşim, kazandığı sosyal beceriler etkili olmaktadır. Çocuğun sahip olduğu bu birikimin, çocuğun toplumsal açıdan gelişimi, demokratik tutum ve davranışlarına yön verici bir konumda olduğu düşünülmektedir (Ersoy, 2012). Dolayısıyla hakların eğitime ve öğretime küçük yaşlardan itibaren hitap edilen kitlenin gelişimsel özelliklerine dikkat edilerek uygun yöntemlerle başlanması önem taşımaktadır. Bu önem kişilerin hak bilinciyle, farkındalığıyla, insan hakları kapsamında kazandırılmak istenilen bilgi, değer, beceri ve tutumlarla donatılması kendisi için faydalı olurken aynı zamanda toplumsal açıdan da katkı sunmaktadır. Demokrasi ve insan hakları konularında farkındalık yaratma, duyarlılık oluşturma ve bu konuların sürekliliğini sağlamada insan hakları ve demokrasi eğitiminin önemi, sanat çalışmalarının veya sanatsal ifadelerin de bu amaca hizmet edebileceği, sanat aracılığıyla toplumsal olgulara, sorunlara dikkat çekilebileceği, bu özellikten yararlanılarak derslerde sanat etkinliklerinin kullanılabileceği ifade edilmiştir (Mercin, 2016). Demokratik bir toplumda toleransın önemi hakkında sanatın bir etki yaratıp yaratmadığının araştırıldığı bir çalışmada (Campbell, 2011) yedinci sınıf öğrencileriyle sanat etkinlikleri gerçekleştirilmiş ve katılımcıların (öğretmen ve öğrenciler) çocuk hakları ve tolerans öğretiminde sanatın etkili bir metot olduğuna ilişkin olumlu yaklaşımlarının bulunduğu ulaşılmıştır. Bu çalışma, çocuk haklarının sanat etkinlikleri ile gerçekleştirilmesinin bir örneğini temsil ettiği düşünülmektedir.

Çocuk haklarının öğretiminde bir diğer alternatif yaklaşım sanat etkinliklerinin kullanılabileceği “Çocuklar İçin Felsefe” yaklaşımıyla hazırlanan içerikler olduğu düşünülmektedir. Çocuklar için felsefe yaklaşımı, adalet, demokrasi gibi kavramlarla bağlantılı olan pedagojik bir alternatif olarak değerlendirildiği için (Echeverria & Hannam, 2017) bu durum çocuk hakları öğretiminde kılavuz niteliği taşımaktadır. Çocuklar İçin Felsefe sayesinde adalet, hak, özgürlük gibi çocuk ve insan hakları eğitiminde vurgulanan temel kavram setlerini eleştirel ve sorgulayıcı bir bakış açısıyla inceleme fırsatı sağlanır. Böylece çocukların demokratik değerleri yaparak-yaşayarak öğrenmesi, aktif katılımı, iş birliği ve eleştirel, sorgulayıcı düşünme becerilerine katkı sunulması olanaklı hâle gelmektedir. Çocuklar İçin Felsefe uygulamaları, çocuk haklarına ilişkin kavramları tartışmaya elverişlidir (Tunç, 2017) ve sanatsal etkinlikler bu yaklaşıma entegre edebilir. Bu bağlamda, Hayat Bilgisi Öğretim Programı’ndaki (2024) “adalet, dostluk, dürüstlük ve saygı” kök değerlerine ilişkin çocuklarla felsefe yaklaşımıyla etkinlikler hazırlandığı Şipar ve Akkocaoğlu Çayır (2025) tarafından yürütülen çalışmada yer alan kimi çocukların ahlaki konuları esnek bir bakış açısıyla ele aldığı, kavramların sorgulandığı ve bundan hareketle eylemlere yansıtıldığı, bu durumun araştırmaya katılan sınıf öğretmeni tarafından da belirtildiğine ulaşılmıştır (Şipar ve Akkocaoğlu Çayır, 2025). İlgili çalışmada ele alınan kök değerlerden adalet, çocuk

haklarıyla doğrudan ilişkili olduğu için çocuk hakları öğretiminde de çocuklarla felsefe yaklaşımından süreçte yararlanmanın mümkün olabildiği düşünülmektedir. Örneğin, konuyla ilgili bir çocuk edebiyatı ürünün, bir tablonun çocuk hakları ile ilgili kavramların sorgulanmasını ve tartışılmasını kolaylaştırıcı nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışma özelinde ise, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (2018) (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]) kapsamındaki çocuk hakları konusuna yönelik beşinci sınıf öğrencileri için sanat etkinliklerini tasarlamak ve örnek olarak tasarlanan etkinlikleri sunmak amaçlanmıştır. Çocuk hakları konusunun öğretiminin sadece didaktik bir şekilde planlanması, aktif öğrenme ortamının yaratılması ve öğrenme yaşantıları oluşturma açısından kimi zorlukları barındırmaktadır. Bunun yerine, çocuk hakları öğretiminin günlük yaşamla desteklenmesi, öğrencilerin süreci deneyimlemesi önem kazanmaktadır. Bu şekilde öğrencilerin yaşantılarıyla oluşturdıkları aktif öğrenme ortamlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Buradan hareketle bu çalışmada hazırlanmış olan çocuk hakları konusuna ilişkin sanat etkinlikleri, ilgili dönemin Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (2018) çerçevesinde yapılandırılmış olup günümüzde de revize edilerek öğretim süreçlerine entegre edilmesinin mümkün olduğu düşünülmektedir. Bu yönüyle çocuk haklarıyla ilgili tasarlanan sanat etkinlikleri geliştirilebilir ve revize edilebilir özelliktedir.

2. Yöntem

Bu araştırma nitel araştırma yaklaşımıyla tasarlanmıştır. Doküman incelemesi şeklinde planlanmıştır. Bu çalışmanın problem durumu çocuk hakları öğretiminde sanatsal etkinliklerden nasıl yararlanılabileceğine ilişkindir. Bu problem durumu kapsamında sanatsal etkinliklerin entegre edildiği örnek etkinlikler hazırlanmıştır.

2.1. Araştırmanın Modeli/ Deseni

Araştırma nitel araştırma yaklaşımına göre tasarlanmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir bakış açısı ile ortaya konulmasının çabalandığı bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

2.2. İncelenen Dokümanlar

Çalışma literatür destekli ilgili dokümanların incelenmesi yoluyla yürütülmüştür. İncelenen dokümanlar arasında çocuk haklarının tarihsel süreçteki gelişim evrelerine bağlı olarak Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (Birleşmiş Milletler), literatürde bulunan bilimsel yayınlar, alandaki önemli olarak kabul edilen çeşitli uluslararası kuruluşların dokümanları (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], 2006; United Nations High Commissioner for Refugees, 2008) bu araştırma özelinde incelenen dokümanlar arasında yer almaktadır. Ancak etkinlikler oluşturulurken Çocuk Haklarına Dair Sözleşme temel alınmıştır (UNICEF, 2018). Etkinlik türleri ve etkinliklerin hazırlanma sürecinde uzman görüşleri alınmış ve etkinlikler revize edilerek son şekli oluşturulmuştur.

2.3. Verilerin Toplanması

Bu çalışma özelinde doküman incelemesi yoluyla veriler toplanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Doküman analizi klinik veya program kayıtlarına ait yazılı belgeleri, yazışmaları, resmî yayınları, raporları, bireysel günlükleri, açık uçlu anketlere yönelik cevapların değerlendirilmesini içerir (Patton, 2014). Veri analiz süreci konuyla ilgili kullanılacak dokümanlara karar verme ve bu dokümanlara ulaşma ile başlar; sonraki aşamada dokümanların kapsamının netleştirilmesi, hangi bölümlerinden nasıl yararlanılacağına tespit edilmesi yer alır, dokümanın orijinalliğinin kontrolü sağlandıktan sonra diğer aşamaya geçilmektedir (Kıral, 2020). Kaynaklarla ilgili kontroller değerlendirmeler yapıldıktan sonra veriler uygun görülen analiz biçimlerine göre analiz edilmektedir.

Nitel verilerin analizinin geçtiği aşamalar düşünüldüğünde elde edilen verilerin düzenlenmesi, veri setinin tekrar gözden geçirilmesi, temaların kodlanması ve düzenlenmesi verilerin paylaşılması ve bunlar arasındaki ilişkinin anlamlandırılması gibi hususlar veri analizi süreçlerini oluşturmaktadır (Creswell, 2013). Bu kapsamda bu araştırma özelinde ele alınan dokümanlar betimsel analiz tekniği ile incelenmiştir. Bu bağlamda temel haklar noktasından hareket edilerek katılım hakkı, bireysel farklılıklara saygı, yaşama hakkı, doğa ve canlı yaşamı ve toplumsal cinsiyet eşitliği temaları oluşturulmuştur. Beşinci sınıf öğrencilerine yönelik çocuk hakları kapsamındaki sanat etkinliklerinin ders sürecine giriş, geliştirme ve sonuç aşamaları şeklinde entegre edilmesi planlanmıştır.

Tablo 1. Tema, kod ve sanat etkinlikleri örnekleri

Temalar	Kodlar	Sanat Etkinliği Örnekleri
Katılım Hakkı	Söz, ifade, görüş, karar, fikir	Kitap kapağı tasarlama
Bireysel	İnsan, çocuk olmak, farklılık, aynı	Şiir yazma, müzik
Farklılıklara Saygı	özellikler, kabul görme	
Yaşama Hakkı	Büyüme, temel ihtiyaçlar, sağlık, ev, aile, okul, eğitim	Heykel
Doğa ve Canlı Yaşamı	Sağlıklı çevre, ortam, doğa, sürdürülebilirlik, temizlik	Afiş Tasarlama
Toplumsal Cinsiyet	Kız-erkek, eşitlik, kalıp yargılar, söylem, ayrımcı olmama	Resim, rol oynama, yaratıcı yazma

Tablo 1’de, katılım hakkı temasında çocuğun fikrinin alınması, kararlara katılımı; bireysel farklılıklara saygı duyma temasında çocukların bireysel farklılıklarına saygı duyma, dışlanmama; yaşama hakkı kapsamında temel ihtiyaçların karşılanması ve yaşam koşullarının desteklenmesi; doğa ve canlı yaşamı temasında sağlıklı çevre, sürdürülebilirlik, çevreyi koruma, temizlik; toplumsal cinsiyet temasında kız ve erkek çocukları arasında eşitlik, kalıp yargıların yerini eşitlik ve hakkaniyet çerçevesinde değiştirme ile ilgili kodlar oluşturulmuştur ve bu kapsamda da uygun görülen sanat etkinlikleri tasarlanmıştır.

3. Bulgular

Çocuk hakları öğretiminde sanatsal etkinlikler nasıl tasarlanabilir? sorusu araştırmanın temel problem durumunu oluşturmaktadır. Bu bağlamda, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’de (Birleşmiş Milletler) bulunan maddeler ve ilkeler temel alınarak, ortaokul öğrencileri (5.sınıf) için çocuk hakları konusunun eğitim-öğretim süreçlerine entegre edilme potansiyeli olduğu düşünülen sanat etkinlikleri önerileri tasarlanmıştır. Bu etkinlikler Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (2018) çerçevesinde ortaokul sosyal bilgiler öğretimi kapsamında tasarlanmıştır.

Bulgular kısmı için önerilen örnek etkinliklerin içeriği katılım hakkı, bireysel farklılıklara saygı, yaşama hakkı, doğa ve canlı yaşamı ve toplumsal cinsiyet eşitliği temalarıyla sınırlandırılmıştır. Bu bağlamda, katılım hakkıyla ilgili kitap kapağı tasarlama, bireysel farklılıklara saygı temasında şiir yazma ve müzik-ritim çalışmaları, yaşama hakkı ile ilgili heykel yapma, doğa ve canlı yaşamı teması ile ilgili afiş tasarlama ve toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili bir masaldan yola çıkarak masalın sonunu eşitlikçi ve hakkaniyet odağında yeniden yorumlamak için yaratıcı yazma ile tamamlama, bunu resimle belirtme ve kısa rol oynama tekniklerinden oluşan sanat etkinlikleri tasarlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda bu konulara ilişkin sanat etkinlikleri öncelikli olarak yurttaşlık, insan hakları ve çocuk haklarıyla ilgili konulara ait içeriğin sosyal bilgiler disiplini ile ilişkili olmasından dolayı sosyal bilgiler dersleri kapsamında öğretim süreçlerine entegre edilmesi uygun görülmektedir. Bu kapsamda, bu başlık altında bir veri setinden ziyade konuyla ilgili örnek sanatsal etkinliklerin öğretim süreçlerine entegre edilmesine ilişkin etkinlik önerileri yer almaktadır.

Bu etkinliklerin çocuk hakları ile bağlantı kurulan temalar, sanatsal etkinlik türü, materyal ve süre bilgisi Tablo 2’de belirtilmiş olup detaylar ayrıca açıklanmıştır.

Tablo 2. Çocuk hakları öğretiminde tasarlanan sanat etkinlikleri

Çocuk Hakları Teması	Sanatsal Etkinlik	Materyal	Süre
Birinci Alt Tema: Katılım Hakkı	Kitap kapağı tasarlama	Resim defteri, renkli boyalar	2 ders saati
İkinci Alt Tema: Bireysel Farklılıklara Saygı Duyma	Müzik-ritim çalışması (marakas yapımı), şiir	Balonlar, pirinç veya mercimek (marakas için), defterler ve kalem	2 ders saati
Üçüncü Alt Tema: Yaşama Hakkı	Heykel yapımı, müze ortamı oluşturma	Oyun hamurları	2 ders saati
Dördüncü Alt Tema: Doğa ve Canlı Yaşamı	Afiş tasarlama	Boya kalemleri, resim defterleri, konuyla ilgili	2 ders saati

Tablo 2. Devam

		görsel materyaller (resim, fotoğraf vb.)	
		Başlangıç noktası: Masal (Külkedisi)	
Beşinci Alt Tema: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	Yaratıcı yazma ve yaratıcı drama	Resim defterleri ve boya kâlemleri, rol oynama, canlandırma	3 ders saati

Tablo 2’deki bilgilere göre sanat etkinlikleri, resim, müzik, heykel, edebiyat (yaratıcı yazma, şiir) ve yaratıcı drama teknikleri (canlandırma, rol oynama) sanat etkinliklerine ek olarak dersliği müze ortamına dönüştürme etkinlikleri de yer almaktadır. Etkinliklerin çeşitlilik göstermesi, sanatın farklı branşlarına ilişkin çocuk haklarıyla ilgili örnek sanat etkinliklerinin nasıl tasarlanabileceğini yansıtmaktadır.

Tablo 3. Katılım hakkına ilişkin örnek etkinlik

Giriş Etkinlikleri	Geliştirme Etkinlikleri	Sonuç Etkinlikleri
Eğitsel oyunla derse başlama	Görüş Geliştirme	Değerlendirme

Tablo 3’e ilişkin detaylar şu şekildedir: Birinci Etkinlik: Katılım hakkına ilişkin örnek etkinlik süre: 2 ders saati, materyal: tabu oyunu için hazırlanan renkli kartlar, fon kartonları, resim defterleri ve renkli boyalar.

Giriş Etkinlikleri: Öğrencilere tabu oyunu oynanacağı söylenir. Bu amaçla, tabu oyunu hakkında bilgi verilir. Gönüllü olan bir öğrenci arkası kapalı olan kartlardan bir tanesini seçer ve sınıfa üç dakika içinde anlatmaya çalışır. Bu süreçte, öğrencinin yasak kelimeyi kullanıp kullanılmadığına dikkat edilir ve üç dakika sonunda, anlatılmak isteneni tahmin eden öğrenci (veya sınıfta hiç kimse tahmin etmemişse gönüllü başka bir öğrenci) seçilir ve bu durum tekrar edilir.

Öğrencilerin tabu oyunundan sonra fikirleri alınır. Oyunda hangi kelimelerden söz edildiği noktasında görüşleri alınır. Bu süreçten sonra, sınıfın belli yerlerine üzerinde “Katılıyorum”, “Katılmıyorum” ve “Kararsızım” yazan fon kartonları asılır. Bu kategoride değerlendirilebilecek olan “katılım hakkıyla” ilgili ifadeler öğrencilere sunulur ve öğrencilerin bu ifadeleri düşünceleri istenir. Daha sonra düşünceleri doğrultusunda bu fon kartlarının altında toplanmaları beklenir.

Her bir fon kartonunun altında toplanan öğrencilerden, neden o fon kartonunun altında toplandığını açıklamaları istenir. Örneğin, bir ifade okunup ve öğrenciler seçimlerini yaptıktan sonra gönüllü öğrencilerden seçimlerinin nedenini açıklamaları istenir. Bu

açıklamalardan sonra görüşünü değiştirmek isteyen öğrenciler varsa o kartonun altında durur ve nedenini açıklar. Bundan sonra öğrencilerle bu süreç hakkında görüşleri alınır.

Geliştirme Etkinlikleri: Öğrenci görüşlerinden sonra, öğrencilere bir kurgu içinde rol verilir. Örneğin öğrencilere “dünya çapında tanınan önemli şair veya yazarlarsınız ve kitaplarınızın resimlerini de siz yapıyorsunuz. Çocuk hakları günü etkinlikleri kapsamında sizden konuyla ilgili bir kitap yazmanız beklenmektedir. Bu amaçla kitap kapağı tasarlamanız ve bu kitabın özetini resim defterlerinizin arkasına yazmanız istenmektedir” şeklinde yönerge verilir ve öğrenciler resimlerini yaparlar.

Sonuç Etkinlikleri

Tahtaya bir ağaç çizilir. Bu ağacın yapraklarını, bu dersten sonra öğrenciler öğrendiklerini yazarak tamamlar. Daha sonra da bu etkinlik kapsamında yaşadıklarını günlüklerine yazmaları beklenir.

Bu bağlamda, tasarlanan bu etkinlikle öğrencilerin kararlara katılmalarının bir hak olduğu farkındalığı oluşturmak amaçlanmıştır.

Tablo 4. Bireysel farklılıklara saygı duyma konusuna ilişkin örnek etkinlik

Giriş Etkinlikleri	Geliştirme Etkinlikleri	Sonuç Etkinlikleri
İlgi çekici bir soruyla derse başlama	Küçük Grup Çalışması	Değerlendirme

Tablo 4’e ilişkin detaylar şu şekildedir: İkinci Etkinlik Bireysel farklılıklara saygı konusuna ilişkin örnek etkinlik süre: iki ders saati, materyal: soru kartları, kâğıt-kalemler, balonlar, balonların içine konulabilecek küçük nesneler (pirinç, mercimek gibi).

Giriş Etkinlikleri: Bu bölümde bireysel farklılıklara saygı duyma ile ilgili öğrencilerin dikkatini çekebilecek ve eleştirel-sorgulayıcı düşünme becerilerine yardımcı olabilecek sorularla derslere başlanabilir. Öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine izin verilir. Bu soru örnekleri arasında, sizce dünyada sadece bir rengi görebilseydik, dünya neye benzerdi? Sınıftaki tüm arkadaşlarınızın aynı özellikleri olsaydı, arkadaşlarınızla nasıl iletişim kurardınız? Farklı özelliklere sahip olmak sizce nasıldır? Birine nasıl saygı gösterirsiniz? Günlük yaşamımızdaki farklı özelliklerimiz iletişimizi nasıl etkiler? gibi düşündürücü sorular yer almaktadır.

Geliştirme Etkinlikleri: Öğrenciler gruplara ayrılır. Konuyla ilgili her grubun şiir yazacağı bilgisi ve yeterli bir süre verilir. Her grup şiirini okuduktan sonra ikinci olarak bu şiirin besteleneceği bilgisi paylaşılır ve öğrencilere içinde pirinç taneleri olan balonlar verilir. Bu balonlar ritmi sağlamak amacıyla kullanılması düşünülmüştür. Aynı gruplar bu kez şiirlerini balonlardan yapılan marakaslar aracılığıyla besteler ve ürünler paylaşılır.

Sonuç Etkinlikleri: Bu bölümde öğrencilerin görüşlerine başvurulur. Nasıl hissettikleri ve konuyla ilişkili farkındalıkları keşfedilmek istenir. Bu etkinlik tasarısı ile öğrencilerin yaratıcı

düşünme ve sanat yoluyla düşüncelerini ifade etme fırsatı sağlamak; sanatsal üretim süreçlerine katılarak konuyla ilişkili bilişsel ve duyuşsal açıdan bakış açısı geliştirmek amaçlanmıştır.

Tablo 5. Yaşama hakkına ilişkin örnek etkinlik

Giriş Etkinlikleri	Geliştirme Etkinlikleri	Sonuç Etkinlikleri
Derse oyun hamurlarıyla giriş yapma ve öğrencilerin bu derste heykel yapacaklarına ilişkin ipuçları verilir.	Rol Oynama, Bireysel Çalışma	Değerlendirme

Tablo 5'e ilişkin detaylar şu şekildedir: Üçüncü Etkinlik: Yaşama hakkına ilişkin örnek etkinlik, süre: iki ders saati, materyal: konuyla ilgili görseller, resimler, oyun hamurları.

Giriş Etkinlikleri: Oyun hamurlarıyla dikkat çekilmek istenir. Konuyla ilgili ulaşılan görseller öğrencilerle paylaşılır.

Geliştirme Etkinlikleri: Öğrencilere çok ünlü bir heykeltıraş olduklarını ve bir müzenin özel bir yerinde oyun hamuruyla yapacakları heykellerin sergileneceği yönergesi verilir ve bunun üzerine öğrencilerden yaşama hakkı üzerine bir heykel yapılması beklenir.

Sonuç Etkinlikleri: Sınıfı, yapılan ürünlerin sergilendiği müze gibi düşünmeleri istenir ve ürünler teker teker incelenir. Öğrencilerin görüşleri alınır.

Bu etkinlik tasarısı ile öğrencilerin ilgili konuya ilişkin bilişsel ve duyuşsal düzeyde farkındalıklarına ek olarak heykel yaparak psikomotor gelişimlerine katkı sunulması hedeflenmiştir. Bu sayede teorik olan "hak" konusunu somut hâle getirmenin mümkün olduğu ve öğrenme ve gelişim alanlarına çok boyutlu bir şekilde katkı sunulması amaçlanmaktadır.

Tablo 6. Doğa ve canlı yaşamı temalı örnek etkinlik

Giriş Etkinlikleri	Geliştirme Etkinlikleri	Sonuç Etkinlikleri
Öğrencilere konuyla ilgili gerekli görsel, işitsel veya rapor sonuçları sunulur.	Küçük Grup Çalışması, rol oynama	Değerlendirme

Tablo 6'ya ilişkin detaylar şu şekildedir: Dördüncü Etkinlik: Doğa ve canlı yaşamı temalı örnek etkinlik, süre: iki ders saati, materyal: içerik sunumu, görseller, fotoğraflar, renkli fon kartonları ve boya kalemleri, yapışkan not kartları.

Giriş Etkinlikleri: Bu bölümde sağlıklı çevrenin ekosistem ve insan hayatı için neden önemli olduğuna ilişkin çeşitli dokümanlar sunulur ve öğrencilerin bunları çok boyutlu olarak düşünmelerine ve fikirlerini ifade etmelerine fırsat verilir.

Geliştirme Etkinlikleri: Öğrenciler gruplara ayrılır ve çeşitli roller verilir. Örneğin çevreyle ilgili bir sivil toplum kuruluşu üyeleri, öğretmenler, çevreyle ilgili çalışan uzmanlar vb. bu

gruplardan çocukların sağlıklı bir çevrede yaşamalarına ilişkin bir afiş tasarımları istenir. Bunun için ilgili malzemeler öğrencilere verilir.

Sonuç Etkinlikleri: Afişler sınıf ortamında sergilenir ve sunulur. Öğrencilerin bu etkinlik sonrasında ne hissettikleri ve ne öğrendiklerine ilişkin görüşleri alınır. Bunun için renkli yapışkan not kartlarına isimsiz bir şekilde bir duygu ve bir tane de öğrendikleri bilgiyi yazıp tahtaya yapıştırmaları istenir. Sonrasında bunlar üzerinden sınıf ortamında fikirler üzerine değerlendirmeler yapılır.

Bu etkinlik tasarısı ile öğrencilerin sağlıklı bir çevrenin ne demek olduğunu öğrenirken aynı zamanda sağlıklı bir çevrede yaşama haklarının da varlığına ilişkin bilinçlenmesi istenilmiştir. Ayrıca, çevre sorunlarının sadece içinde yaşadıkları toplumu değil dünyayı ilgilendiren bir problem teşkil ettiği vurgulanarak, ekolojik duyarlılık geliştirmelerine yardımcı olmak amaçlanmıştır. Afiş oluşturarak sanatsal bir yolla fikirlerini ifade etmeleri, el-göz koordinasyonu birlikteliği gibi noktaların öğrencilerin gelişim alanlarını desteklemeye yönelik olduğu düşünülmektedir.

Tablo 7. Toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin örnek etkinlik

Giriş Etkinlikleri	Geliştirme Etkinlikleri	Sonuç Etkinlikleri
Külkedisi masalı ile derse başlama	Rol oynama, küçük grup çalışması	Değerlendirme

Tablo 7'ye ilişkin detaylar şu şekildedir: Beşinci Etkinlik: Toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin örnek etkinlik süre: üç ders saati, materyal: seçilen masal veya öykü. Bu etkinlikte Külkedisi, masalından bir bölümle başlanmıştır. Resim defterleri ve boya kalemleri. (Bu etkinlik, Külkedisi masalının sonunu toplumsal cinsiyete duyarlı bir biçimde yeniden yorumlayan BBC News (2016) kapsamındaki bir haberden esinlenilmiştir.

Giriş Etkinlikleri: Etkinliğe, Külkedisi masalıyla başlanır ve kurgu hakkında bilgi verilir. Öğrencilerle bu öyküde yer alan haklarla ilgili fikir alışverişinin gerçekleşmesi planlanır.

Geliştirme Etkinlikleri: Öykünün daha adil bir şekilde nasıl tamamlanacağı hakkında öğrencilerin fikirleri alınır. Bu fikirlerin resmedilmesi istenir. Bu süreçten sonra öğrencilerin resimlerini sunmalarına fırsat verilir.

Sonuç Etkinlikleri: Öğrenciler gruplara ayrılır ve toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında ilgili öykünün sonunu değiştirmelerini ve bunu kısa canlandırmalarla sergilemeleri beklenir. Bu aşamadan sonra öğrencilerin görüşlerine başvurulur.

Bu etkinlik tasarısında “Külkedisi” masalından yola çıkılarak eşitlik, adalet ve hakkaniyet kavramlarının öğrenciler tarafından değerlendirilmesi beklenmektedir. Bu sayede öğrencilerin eleştirel, sorgulayıcı ve üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesine olanak tanınacağı düşünülmektedir. Kadın-erkek arasında cinsiyete dayanan bir ayrımın, hak ihlali olduğu ve bunu daha adil bir düşünce sisteminde yeniden nasıl kurgulanabileceği

öğrencilerin yaratıcı fikirleri sayesinde mümkün olacağı düşünülmüştür. Bu nedenle resim ve rol oynama etkinlikleri etkili araçlar olarak düşünülmektedir. Öğrenciler, toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin bilinç ve duyarlılık kazanmalarında resimleri aracılığıyla bunu yansıtabilirken kısa canlandırmalar ile yaparak-yaşayarak öğrenme deneyimleri elde etmeleri ve aktif katılımlarını mümkün hâle getirmektedir. Bu sayede daha kalıcı öğrenmelerin olabileceği düşünülmektedir.

4. Tartışma ve Sonuç

Çocuk hakları eğitimi ve öğretimi çocuğun toplumda yer edinmesinde ve toplumun bir parçası olması bakımından önemlidir ve insan haklarına duyarlı, demokratik kültürün oluşabilmesinde rol üstlenmektedir. Hem toplum hem de birey açısından kritik bir noktada bulunan çocuk hakları eğitiminin, sanat etkinlikleri aracılığıyla yapılması eğitim-öğretim durumlarını zenginleştirirken bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerinin gelişimini desteklemektedir. “Hak” gibi teorik ve soyut olarak nitelendirilen konuların somutlaşmasında sanat önemli bir etken olurken aynı zamanda doğasında bulunan yaratıcılık ve estetik bakış açısı ile çocuk hakları konusuna derinlik ve çok boyutluluk kazandırmaktadır.

“Çocuk haklarının” gündelik yaşamdan uzak, kopuk ve bağımsız bir şekilde sadece teorik bir çerçeveye sınırlı olduğuna ilişkin algının aksine; çocuk hakları eğitiminde bireylerin yakın çevrelerinden başlanması ve içeriğin okul ve derslik ortamına dâhil edilmesinin, çocuk haklarını savunma bilincinde, hakların önemini fark etmede önemli olduğu düşünülmektedir. (Uçuş, 2013). Bu sayede insan haklarına duyarlı bir toplumun oluşması, demokrasi kültürünün sürdürülmesi mümkün hâle gelebilmektedir. Başka bir ifadeyle, çocuk haklarının sadece teorik bir çerçeveden oluştuğu kanısını engellemek için bu yöndeki eğitim-öğretim etkinliklerinde çocuğun özne olarak yer aldığı ve gündelik hayat-okul yaşamı arasında etkileşim kurulduğu pedagojik bir bakış açısı gereklidir. Buradaki kilit nokta eğitim-öğretim sürecinin içeriğini oluşturmakla ilgilidir. Yapararak-yaşayarak öğrenme, iş birliğine dayalı öğrenme ve sanatsal etkinliklerin bu bağlamda derslik ortamına entegre edilmesi belirlenen hedeflere ulaşmayı desteklemektedir.

Bu çalışma özelinde tasarlanan sanat etkinliklerinin hedef kitlenin bütünsel gelişimine, sanatsal ve estetik duyarlılık kazanmasına katkı sağladığı düşünülmektedir. Sanat bireyin duyuşsal, psikomotor ve bilişsel gelişimine katkı sunan önemli bir disiplindir (Ayaydın, 2011; Akkurt ve Boratav, 2018; UNESCO, 2024).

Çocuk haklarının erken çocukluk döneminde öğretilmesine ilişkin hazırlanan bir belgede, planlanan etkinliklerin öğretim programıyla bağlantısı kurulmuştur ve kategorize edilen alanlara ilişkin oyun, müzik, dans, hikâye, rol oynama gibi etkinliklerin yer aldığı fark edilmiştir (Children’s Commissioner for Wales, 2022). Öğretim programıyla bağlantılı olan temalar arasında “Ait Olma, İletişim, Keşfetme, Fiziksel Gelişim, İyi Oluş Hâli” yer almaktadır.

Topçu (2019) tarafından yapılan çalışmaya göre, yaratıcı drama temelli çocuk hakları eğitimi programından; çalışma grubunda yer alan öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin farkındalıklarının yükseldiği; tutumlarına ilişkin puanların ön ve son ölçümler arasında anlamlı bir şekilde arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu programın bilgi, davranış ve farkındalık yaratma bakımından etkili olduğu belirtilmiştir.

Buradan hareketle çocuk hakları öğretiminde geleneksel öğretim yöntemlerine sanatsal etkinliklerin entegre edildiği, öğrencilerin öğrenme süreçlerine aktif katılım sağladığı, zengin öğrenme ortamlarının yaratıldığı, deneyime dayanan yaparak yaşayarak öğrenmeye dayanan perspektifler eğitsel açıdan önem taşımaktadır. Ayrıca San'ın (2001) belirttiğine göre, sanat etkinlikleri tarih, dil dersleri, yazma öğretimi, sosyal bilgiler ve ilgili alanlara entegre edilmektedir. Sanat etkinlikleri; proje, çeşitli sunumlar gibi okul dışı uygulamalarla harmanlanabilir veya yaratıcı drama, resim, grafik, güzel yazma, üç boyutlu çalışmalar, enstalasyonlar, performans, müzik, dans, ses ve ışık gibi çeşitli alanlarda sanat etkinliklerine yer verilebilir (San, 2001).

Bu çalışmadaki etkinlikler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme kapsamındaki maddeler ve ilkeler ışığında tasarlanmış olup resim, müzik, şiir, afiş, kitap kapağı tasarlama, heykel, canlandırma etkinlikleriyle sınırlandırılmıştır. Bu çalışma özelinde hazırlanan etkinlikler 2018 yılı ve ilgili dönemdeki sosyal bilgiler öğretim programı (MEB, 2018) temel alınarak 5. sınıf öğrencileri için oluşturulmuştur. Dolayısıyla bu sanat etkinliklerinin, sinema, dans gibi sanatın diğer disiplinleri ile etkileşimli olarak yeniden ele alınma potansiyeli bulunmaktadır. Ayrıca, bu etkinliklerin hitap edilecek kitlenin ilgi, istek, motivasyon, hazırbulunuşluk düzeyleri dikkate alınarak disiplinler arası bir bakış açısıyla organize edilmesi mümkündür. Etkinliklerin geliştirilmesi ve revize edilmesi mümkündür. Uygulayıcılar için bir örnek oluşturması düşünülmüştür.

Yazar Katkı Oranları

Bu çalışma tek yazarlı olup Doç. Dr. Abdullah BALCIOĞULLARI danışmanlığında, yazar tarafından 2018 yılında tamamlanan “Sosyal bilgiler beşinci sınıf öğrencilerinin çocuk hakları farkındalığına ilişkin görüşleri” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır. Makalenin tüm süreçlerinde yazar rol almıştır. Yazar çalışmanın son halini okumuş ve onaylamıştır.

Çıkar Çatışma Beyanı

Yazar çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedir.

Etik Kurul İzin Bilgisi (Etik izin gerektiren çalışmalar için)

Bu çalışma Doç. Dr. Abdullah BALCIOĞULLARI danışmanlığında, yazar tarafından 2018 yılında tamamlanan Çukurova Üniversitesi BAP birimi tarafından desteklenen 7919 numaralı proje çalışması “Sosyal bilgiler beşinci sınıf öğrencilerinin çocuk hakları farkındalığına ilişkin

görüşleri” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır. Çalışma, literatür taramasıyla gerçekleştirildiği için Etik Kurul İzni gerekli görülmemektedir.

Kaynakça

- Akbaş, E. ve Atasü Topçuoğlu, R. (2009). Modern çocukluk paradigmasının oluşumu eleştirel bir değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 20(1), 95-104.
- Akkurt, S. ve Boratav, O. (2018). Neden sanat eğitimi? *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 1(1), 54-60.
- Akyüz, E. (2016). *Çocuk hukuku çocukların hakları ve korunması*. Pegem.
- Artut, K. (2013). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Anı.
- Ayaydın, A. (2011). Çocuk gelişiminde bir oyun olarak sanat ve resim. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(37), 303-316.
- BBC News (2016, 22 Kasım) 100 Women: Jeanette Winterson helps children rewrite Cinderella <https://www.bbc.com/news/av/magazine-38014161>
- Campbell, A. (2011). *A creative arts-based approach to using children's rights as a vehicle for tolerance education at the senior elementary school level* [Master's thesis, Lakehead University].
- Cansız, D. (2024). Atatürk döneminde temel çocuk hakları (1923-1938). *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 1054-1095. <https://doi.org/10.24186/vakanuvis.1453146>
- Cevizci, A. (2017). *Felsefeye giriş*. Say.
- Children's Commissioner for Wales. (2022). *Children's rights activities for early years settings*. <https://www.childcomwales.org.uk/wp-content/uploads/2022/04/Childrens-Rights-Activities-for-Early-Years-Settings-2.pdf> adresinden 26 Aralık 2025 tarihinde alınmıştır.
- Creswell, J. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (M. Bütün ve S. Demir, Çev.). Siyasal.
- Çayır, K. (2002). İnsan hakları eğitimi dersi senaryoları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2(2), 377-400.
- Demirel, İ. N. (2018). Dışavurumcu sanat yoluyla estetik değer öğretimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(2), 695-716. <https://doi.org/10.17152/gefad.393942>
- Demirezen, S., Altıkulaç, A. ve Akhan, N. (2013). İlköğretim öğrencilerine göre "çocuk hakları." *International Journal of Educational Researchers*, 4(1), 38-52.
- Echeverria, E., & Hannam, P. (2017). The community of philosophical inquiry (p4c): A pedagogical proposal for advancing democracy. In M. Gregory, J. Haynes ve K. Murris (Ed.), *The Routledge international handbook of philosophy for children* (pp. 3-10). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315726625>
- Erbay, E. (2013). *Çocuk hakları*. Yeni İnsan.
- Ersoy, A. F. (2012). An area neglected in citizenship education: children's rights education at home and at school. *International Online Journal of Educational Sciences*, 4(2), 359-376.
- Flowers, N. (2010). *Pusulacak: Çocuklar için insan hakları eğitimi kılavuzu* (M. Çulhaoğlu, Çev.). Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Flowers, N., Bernbaum, M., Palmer, K. R., & Tolman, J. (2000). *The human rights education handbook effective paractices for learning, action and change*. Human Rights Resource Center. <https://hrlibrary.umn.edu/edumat/pdf/hreh.pdf>
- Gülmez, M. (2001). *İnsan hakları ve demokrasi eğitimi egemenlik insanındır*. TODAEİ.
- Güven, İ. (2019). *Eğitim Tarihi*. Pegem.
- Hareket, E. (Ed.). (2024). *Disiplinlerarası yaklaşımla çocuk hakları (çocuk hakları eğitimine yönelik uygulama örnekleriyle)* (4. Baskı). Pegem Akademi.
- Hodgkin, R. & Newell, P. (2003). *Çocuk haklarına dair sözleşme uygulama el kitabı* (Ş. Akipek, Ed. ve Çev.). UNICEF. https://www.unicef.org/turkiye/media/2321/file/TURmedia_Uygulama%20Elkitabi%20TR.pdf.pdf
- İnan, A. N. (1968). Çocuk hakları beyannamesi ilkelerinin Türk hukuk sistemine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(1), 201-219. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000220
- Kara, U. (2013). İnsan hakları ve kamu özgürlükleri kavramları ve tarihsel gelişimi. A. Karakaş ve İ. Şen (Ed), *İnsan hakları ve kamu özgürlükleri* (s.2-22) içinde. Açıköğretim Fakültesi
- Karayağmurlar, B. ve Tan, C. A. (2003). Sanat yoluyla eğitim kuramının eğitim üzerindeki etkileri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 65-80.
- Kepenekçi, Y. K. (2000). *İnsan hakları eğitimi*. Anı Yayıncılık
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Kiye, S. (2016). Çocuk hakları sözleşmesinin temel ilkeleri. Z. Merey (Ed), *Çocuk hakları* (s. 74-91) içinde. Pegem.
- Krappmann, L. (2006). The rights of the child as a challenge to human rights education. *JSSE*, 5(1), 60-71. <https://doi.org/10.4119/jsse-373>
- Kuçuradi, İ. (1999). *İnsan hakları eğitimi Türkiye programı 1998-2007*. İnsan Hakları Eğitimi Ulusal Komitesi Yayınları.
- Kurt, D. ve Koçak, N. (2025). Fen bilimleri öğretiminde sanatsal etkinliklerin yeri ve önemi: Derleme çalışması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 23(1), 287-309. <https://doi.org/10.37217/tebd.1482311>
- Kurtuluş, Y. (2000). *Türkiye’de sanat eğitimi tarihi (1950-1999) Genel eğitimde ve öğretmen yetiştiren kurumlarda resim/ resim-iş bölümleri ve dersleri* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Küçüktepepınar, C. (2014). Sanat eğitimi ve uluslararası uygulamalar. *Erciyes Sanat Erciyes Üniversitesi Enstitüsü Dergisi*, 2, 27-39.
- Mercin, L. (2016). Sanat/grafik tasarımı etkinliklerinin demokrasi ve insan hakları eğitimine katkısının incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(57), 372-379. <https://doi.org/10.17755/esosder.69361>

- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı*. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354> adresinden 14 Şubat 2018 tarihinde alınmıştır.
- Müftü, G. (2001). Çocukların hakları. *Millî Eğitim Dergisi*, 151. https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/151/muftu.htm
- Öcal, A. (2016). İnsan hakları eğitimi. D. Dilek (Ed), *Sosyal Bilgiler Eğitimi* (s. 373-387) içinde. Pegem.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (M. Bütün ve S.B. Demir, Çev.) Pegem.
- Read, H. (1956). *Education through art*. Pantheon Books.
- Rousseau, J. J. (2019). *Emile ya da eğitim üzerine* (Y. Avunç, Çev.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- San, İ. (2010). *Sanat eğitimi kuramları* (3. Baskı). Ütopya Yayıncılık.
- San, İ. (1982). Sanat eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 215-226. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000828
- San, İ. (2001). Sanatlar eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 34(1), 23-34. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000048
- Şipar, H. ve Akkocaoğlu Çayır, N. (2025). İlkokul 3. sınıf öğrencileri için değerlere yönelik çocuklar için felsefe (p4c) uygulamaları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(2), 258-300. <https://doi.org/10.29299/kefad.1526248>
- Tolstoy, N. L. (2019). *Sanat nedir?* (M. Beyhan, Çev.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Topçu, B. (2019). *Yaratıcı drama temelli çocuk hakları eğitimi programının geliştirilmesi ve uygulanması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gaziantep Üniversitesi.
- Tuna, S. (2007). The teaching of art criticism in the primary school in relation to the development of aesthetics perception and taste. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 40(1), 121-133. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000151
- Tunç, A. İ. (2017). Çocuklarla Felsefe. *Çocuk ve Medeniyet*, 2(4), 71-90.
- Uçuş, Ş. (2013). *Çocuk hakları eğitimi programı hazırlanması ve değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- United Nations Children's Fund Türkiye. (2018). Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. <https://www.unicef.org/turkiye/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2006). Plan of action: World programme for human rights education. <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001478/147853e.pdf> adresinden 7 Şubat 2018 tarihinde alınmıştır.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2024, 15 Şubat). What you need to know about culture and arts education. <https://www.unesco.org/en/articles/what-you-need-know-about-culture-and-arts-education>

- United Nations High Commissioner for Refugees. (2008). UNHCR Guidelines on determining the best interests of the child. <https://www.unhcr.org/sites/default/files/legacy-pdf/4566b16b2.pdf> adresinden 31 Ocak 2018 tarihinde alınmıştır.
- Üçel, Z. ve Karagözoğlu, N. (2024). İnsan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersinde web 2.0 araçları ile desteklenen yaratıcı drama yönteminin akademik başarı ve tutuma etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(1), 659-701. <https://doi.org/10.17152/gefad.1342610>
- Yeşil, R. (2004). İnsan hakları ve demokrasi eğitiminde yöntem. *G.Ü. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 35-41.
- Yetkin, S. K. (1968). Güzel sanatların eğitimdeki yeri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(1), 125-129. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000227
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.

Extended Summary

1. Introduction

Human rights and children's rights teaching remain as important issues today. One of the fundamental aims of education is to determine the type of person we wish to raise. To achieve this aim, it is important for individuals in society to know and exercise their rights. In this respect, children's rights education plays a crucial role in fostering a culture of democracy in society. Teaching children about their rights creates a contradiction with the defined goals when it remains limited to a theoretical level independent of daily life. For this reason, the teaching of children's rights is expected to occur in a collaborative environment where students actively participate. To this end, the use of art activities in children's rights education is seen as an effective tool. Art supports the development of individuals' cognitive, emotional and psychomotor skills and enables the creation of learning environments based on doing and experiencing. Furthermore, the nature of art supports individuals' development in this direction through a creative and aesthetic perspective. In this study, examples of art activities have been prepared for teaching children's rights within the scope of social studies lessons. These activities have been designed to be used in teaching topics related to children's rights in social studies lessons, taking into account the articles and fundamental principles of the Convention on the Rights of the Child. The art activities are aimed at fifth-grade students. These activities include role-playing, creative writing, music-rhythm, sculpture, book cover design, poster design, and poetry writing.

2. Method

The study employed a qualitative research approach and a literature review technique was used. To this end, the documents were examined. In this context, art activities are organised according to the introduction, development and conclusion stages of the lesson.

3. Findings, Discussion and Results

Children's rights education is important in terms of children's place in society and their integration into society and plays a role in the formation of a democratic culture sensitive to human rights. Children's rights education enriches educational and teaching environments through artistic activities and supports the development of cognitive, emotional and psychomotor skills. Art is an important factor in making theoretical and abstract topics such as 'rights' more concrete, and at the same time, it adds depth and multidimensionality to the subject of children's rights with its internal creativity and aesthetic perspective. Contrary to the perception that 'children's rights' are disconnected from daily life and exist only within a theoretical framework, children's rights education serves as a guide in raising awareness about the importance of children's rights, starting from individuals' immediate surroundings and extending to school and classroom environments, and in defending these rights (Uçuş, 2013). This encourages the formation of a society sensitive to human rights and the continuation of a culture of democracy.

This study focusing on the role of art activities in teaching children's rights has designed various art activities in line with the articles and principles of the Convention on the Rights of the Child limited to painting, music, poetry, poster design, book cover design, sculpture and creative drama activities. The activities were prepared in 2018 for fifth-grade students as part of their social studies course and are based on the social studies curriculum for that term. The art activities focus on children's rights, specifically the themes of the right to participation, respect for individual differences, the right to life, nature and living things, and gender equality. These art activities can be developed with an interdisciplinary approach, incorporating other art disciplines such as cinema, theatre, and dance. Furthermore, these activities can be organised with an interdisciplinary approach, considering the target audience's interests, desires, motivations, and level of preparation, and can be incorporated into the appropriate stages of the lessons. This study aims to contribute to this field by developing alternative art activities to teach children's rights and related topics.